

Istungidokument

**B9-0106/2024 }
B9-0108/2024 }
B9-0131/2024 }
B9-0132/2024 }
B9-0133/2024 }
B9-0134/2024 } RC1**

7.2.2024

RESOLUTSIOONI ÜHISETTEPANEK

vastavalt kodukorra artikli 132 lõigetele 2 ja 4,

millega asendatakse järgmised resolutsiooni ettepanekud:

B9-0106/2024 (The Left)

B9-0108/2024 (S&D)

B9-0131/2024 (Verts/ALE)

B9-0132/2024 (PPE)

B9-0133/2024 (Renew)

B9-0134/2024 (ECR)

valimistejärgse olukorra kohta Serbias
(2024/2521(RSP))

**Michael Gahler, Vladimír Bilčík, Željana Zovko, Rasa Juknevičienė,
Andrius Kubilius, Andrey Kovatchev**

fraktsiooni PPE nimel

Pedro Marques, Andreas Schieder, Tonino Picula, Thijs Reuten

fraktsiooni S&D nimel

RC\1296377ET.docx

PE756.848v01-00 }

PE756.850v01-00 }

PE756.874v01-00 }

PE756.875v01-00 }

PE756.876v01-00 }

PE756.877v01-00 } RC1

Klemen Grošelj, Petras Auštrevičius, Izaskun Bilbao Barandica, Olivier Chastel, Katalin Cseh, Karin Karlsbro, Michael Kauch, Ilhan Kyuchyuk, Nathalie Loiseau, Karen Melchior, Urmas Paet, Dragoș Pîslaru, María Soraya Rodríguez Ramos, Ramona Strugariu, Dragoș Tudorache, Hilde Vautmans

fraktsiooni Renew nimel

Viola von Cramon-Taubadel

fraktsiooni Verts/ALE nimel

Anna Fotyga, Angel Dzhambazki, Assita Kanko, Elżbieta Kruk, Witold

Jan Waszczykowski, Anna Zalewska, Joachim Stanisław Brudziński,

Adam Bielan, Waldemar Tomaszewski

fraktsiooni ECR nimel

Emmanuel Maurel

fraktsiooni The Left nimel

Euroopa Parlamendi resolutsiooni ettepanek valimistejärgse olukorra kohta Serbias (2024/2521(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Serbia kohta, eriti 10. mai 2023. aasta resolutsiooni komisjoni Serbiat käsitleva 2022. aasta aruande kohta¹,
- võttes arvesse ELi varasemaid avaldusi Serbia kohta, eriti liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja Josep Borrelli ning naabuspoliitika ja laienemise voliniku Oliver Várhelyi 19. detsembri 2023. aasta ühisavaldust parlamendivalimiste kohta,
- võttes arvesse Serbia Vabariigis 17. detsembril 2023. aastal toimunud ennetähtaegsetel parlamendivalimistel käinud rahvusvahelise valimisvaatlusmissiooni avaldust esialgsete järelduste kohta,
- võttes arvesse Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) / demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (ODIHR) ning Veneetsia komisjoni 19. detsembri 2022. aasta ühisarvamust, mis käsitles Serbia demokraatlike institutsioonide toimimist reguleerivat põhiseaduslikku ja õigusraamistikku ning valimisseadust ja valimiste korraldust,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee juhatusel ajutise komisjoni 17. jaanuari 2024. aasta valimisvaatlusaruannet Serbia ennetähtaegsete parlamendivalimiste (17. detsember 2023) vaatluse kohta,
- võttes arvesse Serbia valimiste teemalist sõnavõttu, mille tegi 17. jaanuaril 2024. aastal Euroopa Parlamendi täiskogul õigusküsimuste volinik Didier Reynders komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja Josep Borrelli nimel,
- võttes arvesse avalikku kirja, mis käsitles valimistejärgset olukorda Serbias ja millele kirjutasid alla mitme ELi liikmesriigi väliskomisjonide esimehed,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi kaasvahendusel Serbias toimuvat parlamentaarse dialoogi protsessi,
- võttes arvesse Serbia 2006. aasta põhiseadust ja 2022. aasta parlamendiliikmete valimise seadust,
- võttes arvesse Euroopa Kontrollkoja 10. jaanuari 2022. aasta eriaruannet pealkirjaga „ELi toetus õigusriigi toimimisele Lääne-Balkani riikides: pingutustest hoolimata ei ole põhiprobleemid endiselt lahendatud“,

¹ ELT C, C/2023/1065, 15.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1065/oj>.

- võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõikeid 2 ja 4,
- A. arvestades, et pärast 2023. aasta mais Belgradis ja Mladenovaci lähedal toimunud massitulistamisi korraldati kogu Serbias loosungi „Serbia vägivalla vastu“ all massiproteste; arvestades, et 1. novembril 2023 viitas Serbia president opositsiooni nõudmisele korraldada ennetähtaegsed valimised selleks, et parlament laiali saata; arvestades, et ta määras ennetähtaegsete parlamendivalimiste kuupäevaks 17. detsembri 2023;
- B. arvestades, et alates 2012. aastast on kõik Serbia parlamendivalimised peale ühe olnud ennetähtaegsed valimised; arvestades, et tegemist oli kolmandate parlamendivalimistega vähem kui nelja aasta jooksul;
- C. arvestades, et pärast valitseva erakonna 65 linnapea, sealhulgas Belgradi linnapea äkilist ja samaaegset tagasiastumist ning Vojvodina autonoomse piirkonna assamblee otsust end laiali saata, hoolimata stabiilsetest enamustest, korraldati samal päeval, 17. detsembril 2023 kolmandikus Serbia ringkondades ennetähtaegsed kohalikud valimised ning Vojvodinas autonoomse piirkonna valimised; arvestades, et osaliste kohalike ja parlamendivalimiste korraldamine samal päeval ei ole hea ega pikaajaline tava; arvestades, et paljude vaatlejate arvates kasutatakse ennetähtaegseid osalisi kohalikke valimisi vahendina praeguse valitsuse võimu tugevdamiseks ja nendega kuritarvitatakse kohalike kogukondade hääleõigusi;
- D. arvestades, et valimised toimusid olukorras, mida iseloomustas suurenenud sotsiaalne polariseerumine ja tihe konkurents vastandlike poliitiliste tegevuskavade vahel; arvestades, et neid iseloomustas seninägematult negatiivne kampaania ja hirmutamise ning rünnakud poliitiliste vastaste ja ajakirjanike vastu;
- E. arvestades, et enne valimispäeva ei olnud Serbia rakendanud OSCE/ODIHRi ja Veneetsia komisjoni peamisi soovitusi, sealhulgas neid, mis käsitlevad võrdsete võimaluste tagamist, meetmeid ametiseisundi kuritarvitamise ja riigi vahendite väärkasutamise vältimiseks, ametiülesannete ja kampaaniategevuse lahutamist ning tõhusaid mehhanisme valijate hirmutamise ja survestamise, sealhulgas hääle ostmise vältimiseks;
- F. arvestades, et kogu kampaaniat iseloomustas veelgi äärmuslikum polariseerumine, agressiivne retoorika, isiklik diskrediteerimine, solvamine ja vaenu õhutav keelekasutus; arvestades, et surve avaliku sektori töötajatele, avaliku sektori vahendite väärkasutamine ja valijate meelitamise skeemid tekitasid muret selle pärast, kas valijad saavad teha oma valiku ilma liigse surveta; arvestades, et lisaks mõnedele probleemidele, millega opositsioon seisis silmitsi avalikele kohtadele juurdepääsul, töid niisugused tavad kaasa ebavõrdsed tingimused ning hägustasid riigi ja valitseva partei vahelist piiri, mis on vastuolus rahvusvaheliste standarditega; arvestades, et Venemaa rahastatavad meediakanalid Sputnik Serbia ja Russia Today Balkan aitasid aktiivselt kaasa desinformatsiooni levitamisele, peamiselt opositsioonikandidaatide kohta;
- G. arvestades, et kampaanias domineeris ülekaalukalt ametisolev president Vučić, kes

nendel valimistel küll ei kandideerinud, kuid etendas igapäevases valimisvõitluses keskset rolli, kuna osales aktiivselt Serbia Progressiivse Partei (SNS) üritustel; arvestades, et SNSi juhitud nimekiri sai nime Vučići järgi;

- H. arvestades, et kampaania ja elektroonilise meedia järelevalve organid olid valimisperioodil rikkumiste ärahoidmisel suures osas ebatõhusad;
- I. arvestades, et OSCE/ODIHR, OSCE Parlamentaarne Assamblee, Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee ja Euroopa Parlament korraldasid rahvusvahelise valimisvaatlusmissiooni, et teha kindlaks, kas valimised vastasid OSCE vastu võetud kohustustele ning muudele demokraatlike valimiste alastele rahvusvahelistele kohustustele ja standarditele ning siseriiklikele õigusaktidele;
- J. arvestades, et valijate nimekirju ajakohastati ühtse valijate registri alusel ja valijate lõplik arv oli 6 500 666; arvestades, et väidetavalt jäi registrisse palju surnud isikuid;
- K. arvestades, et valimisaktiivsus oli 58,58 %, mis oli veidi suurem kui eelmistel, 2022. aastal toimunud valimistel;
- L. arvestades, et kuigi 2817 parlamendiliikme kandidaadist 43 % olid naised ja naiste osalemist on püütud suurendada, on naised valitavatel ja määratavatel ametikohtadel üldiselt alaesindatud;
- M. arvestades, et valimised viidi üldiselt läbi sujuvalt, kuid valimispäeva iseloomustasid arvukad menetluslikud puudused, sealhulgas hääletamise ja häälte lugemise ajal kaitsemeetmete ebajärjekindel kohaldamine, sagedased ülerahvastatuse juhtumid, hääletuse salajasuse rikkumised, palju rühmahääletamise juhtumeid ja üksikud füüsilised rünnakud;
- N. arvestades, et Serbia Vabariigi valimiskomisjoni andmetel sai SNS 46,75 % häältest, samas kui suurim opositsioonikoalitsioon „Serbia vägivalla vastu“ sai 23,66 %, Serbia Sotsialistlik Partei 6,55 %, NADA koalitsioon 5,02 %, „Meie – rahva hääl“ sai 4,69 % ja viis vähemusnimekirja said kokku 3,68 % häältest;
- O. arvestades, et valimisvaatlusmissiooni esialgsetes järeldustes rõhutati, et 17. detsembri ennetähtaegsetel parlamendivalimistel, mis olid küll tehniliselt hästi korraldatud ja pakkusid valijatele valikut poliitiliste alternatiivide vahel, domineeris presidendi otsustav osalus, mis koos valitseva partei süsteemsete eelistega tekitas ebaõiglased tingimused; arvestades, et OSCE/ODIHRi lõpparuanne avaldatakse eeldatavasti lähinädalatel;
- P. arvestades, et peamised valimispäeval reeglite rikkumise kahtlused puudutavad eelkõige Belgradi, kus ametivõimud registreerisid nn libavalijaid teistest Serbia omavalitsusüksustest, kus tol päeval valimisi ei korraldatud, ning naaberriikidest korterites, kus nad ei elanud; arvestades, et on palju kahtlusi selle kohta, et valitsev erakond korraldas välismaal elavate valijate bussiga toimetamise Serbiasse, et nad annaksid oma hääle Belgradis kohalikel valimistel;

- Q. arvestades, et Serbia kodanikuühiskonna organisatsioon CRTA viis läbi piiratud andmetel ja ressurssidel põhineva põhjaliku analüüsi ning hindas väga konservatiivselt, et ebatäpsused valijate registris puudutavad vähemalt 30 000 valijat; arvestades, et neil on kindlaid tõendeid selle kohta, et see ebatäpsus oli osa ebaseadusliku ja ebaseaduspärase valimiskorralduse strateegiast, mille eesmärk on mõjutada valimistulemusi ja moonutada valijate tahet; arvestades, et inimesi toimetati kohale kogu Serbiast ja välismaalt (Bosnia ja Hertsegoviina ning Montenegro), et nad hääletaksid Belgradi kohalikel valimistel; arvestades, et Belgradi kohalikel valimistel hääletasid avalikult isegi Bosnia ja Hertsegoviina valitsusametnikud ja poliitikud; arvestades, et Serbia valitsus on kaitsnud seda õiguspärase tavana;
- R. arvestades, et muud sisulised reeglite rikkumise kahtlused hõlmavad häälte ostmist, meedia kallutatust, survet avaliku sektori töötajatele ja sotsiaalselt haavatavatele rühmadele, avaliku sektori vahendite väärkasutamist, hirmutamist ja hääletussedelite mitmekordset täitmist;
- S. arvestades, et Serbia ametivõimud eitavad reeglite rikkumist; arvestades, et nii Serbia president kui ka Kremli kontrolli all olev meedia on väitnud, et teised riigid on Serbia valimisprotsessi jõhkralt sekkunud, kuid ei ole esitanud nende väidete kohta põhjendatud tõendeid; arvestades, et peaminister Brnabić tänas avalikult Venemaa luureteenistusi selle eest, et nad andsid teavet opositsiooni kavandatud tegevuse kohta; arvestades, et Venemaa desinformatsiooni ja narratiivide levitamine on Serbias sügav ja püsiv probleem, eelkõige valimiskampaaniate ajal; arvestades, et Kreml on avalikud protestid Serbia pettuslike üldvalimiste vastu hukka mõistnud kui lääneriikide püüded kukutada valitsus ja korraldada teine „Maidani riigipööre“;
- T. arvestades, et valitsusametnikud ründavad pidevalt sõltumatuid Serbia organisatsioone, kes mõistsid hiljutiste valimiste ajal toimunud reeglite rikkumised hukka; arvestades, et vaatamata sellele, et need tõid päevavalgele hulga konkreetseid tõendeid valimispettuse kohta, on Serbia ametivõimud seni keeldunud neid reeglite rikkumist käsitlevaid väiteid uurimast ning püüdnud selle asemel diskrediteerida ja hirmutada valimisvaatlejaid, kes aruanded reeglite rikkumiste kohta avalikustasid; arvestades, et alates valimistest on Serbia juhtivad poliitikud, teiste hulgas president, laimanud Euroopa Parlamendi liikmeid ja teisi rahvusvahelise valimisvaatlusmissiooni liikmeid;
- U. arvestades, et opositsioon vaidlustas valimiste, eelkõige Belgradi kohalike valimiste tulemused, mis tõi kaasa opositsioonikoalitsiooni „Serbia vägivalda vastu“ ja erapooletu ühenduse ProGlas algatatud ulatuslikud rahumeelsed meelevaldused, et nõuda valimiste tühistamist ja uue hääletusvooru korraldamist; arvestades, et riiklik valimiskomisjon lükkas opositsiooni kaebused tagasi; arvestades, et opositsioon on nõudnud konstitutsioonikohtus valimistulemuste tühistamist väidetavate laiaulatuslike pettuste tõttu;
- V. arvestades, et 24. detsembril 2023 toimunud protest muutus vägivaldseks, kui mõned protestijaid tungisid Belgradi linnavolikogu hoonesse, misjärel politsei vahistas 38 inimest, nende hulgas üliõpilasi, keda süüdistati põhiseadusliku korra mittetunnistamises ja kellest mõned on ikka veel koduarestis; arvestades, et mitu

rahumeelset meeleavaldajat väitis, et meeleavaldustele tungisid märkamatuult maskeeritud huligaanid; arvestades, et rahumeelsed meeleavaldajad mõistsid hukka ka politsei ebaproportsionaalse jõu kasutamise;

- W. arvestades, et viimase kümne aasta jooksul pärast president Vučići võimuletulekut on meediavabadus Serbias pidevalt vähenenud, mida iseloomustavad ajakirjanike poliitiline surve, ähvardamine ja isegi füüsiline ründamine; arvestades, et Piirideta Reporterid on paigutanud Serbia ajakirjandusvabaduse indeksis Euroopa kehvimate hulka ning 2023. aastal langes riik 12 kohta ja asus 91. kohal;
- X. arvestades, et õigusriigi põhimõtte ja Serbia demokraatlike institutsioonide nõuetekohane toimimine on jätkuvalt suurim väljakutse Serbia ELiga ühinemise protsessis;
1. mõistab hukka, et 17. detsembril 2023 toimunud Serbia parlamendi- ja kohalikel valimistel ei järgitud rahvusvahelisi standardeid ning Serbia kaldus kõrvale kohustusest korraldada vabad ja õiglasel valimised, sest võimalolijad kasutasid institutsioone ja meediat ebaõiglase ja põhjendamatu eelise saamiseks pidevalt ja süstemaatiliselt ära; on seisukohal, et nende valimiste kohta ei saa öelda, et need toimusid õiglastel tingimustel; on mures teadete pärast, mille kohaselt oli pettus laialt levinud ja süstemaatiline, mille tõttu on Serbia valimiste usaldusväärsus kahtluse all;
 2. märgib, et rahvusvaheline valimisvaatlusmissioon teatas, et valimised olid hästi korraldatud, kuid valimispäeva iseloomustasid arvukad menetluslikud puudused, sealhulgas hääletamise ja häälte lugemise ajal kaitsemeetmete ebajärjekindel kohaldamine, sagedased ülerahvastatuse juhtumid, hääletuse salajasuse rikkumised ja arvukad rühmahääletamise juhtumid; väljendab suurt muret nende rikkumiste ja üldise valimiskeskonna pärast, mis jäi allapoole standardeid, mille järgimist ELi kandidaatriigilt oodatakse; tuletab Serbia ametivõimudele meelde, et Serbia demokraatlike institutsioonide nõuetekohane toimimine on Serbia ELiga ühinemise protsessi ja ELiga ühinemise meetodika puhul kõige tähtsam;
 3. võtab suure murega teadmiseks rahvusvaheliste ja kohalike vaatlejate kogutud ulatuslikud tõendid, millest ilmneb valimispäevale eelnenud ja selle ajal toimunud tegevus, mis võis valimistulemusi muuta ning eelkõige Belgradi linnavolikogu valimiste tulemusi kriitiliselt mõjutada ja parlamendivalimiste legitiimsust rängalt kahjustada;
 4. nõuab, et tunnustatud rahvusvahelised õiguseksperdid ja -institutsioonid korraldaksid parlamendi-, provintsi- ja kohalikel valimistel toime pandud rikkumiste kohta sõltumatu rahvusvahelise uurimise, pöörates eritähelepanu Belgradi linnavolikogu valimistele, kuna teatavad väited, sealhulgas need, mis puudutavad kohalikul tasandil valijate nn rände korraldamist, ulatuvad OSCE/ODIHRi aruannetes käsitletud ulatusest kaugemale; toetab ideed lähetada Serbiasse spetsiaalne teabekogumissioon, milles osaleb ka Euroopa Parlament;
 5. nõuab tungivalt, et komisjon teeks algatuse lähetada Serbiasse eksperdimissioon, kes hindaks hiljutiste valimiste ja valimisjärgsete suundumuste olukorda, et aidata luua

paremad tingimused vajaliku ühiskondliku dialoogi tekitamiseks, et püüda üldsuse usaldus institutsioonide vastu taastada, ning hindaks ja käsitleks Serbia süsteemseid õigusriigiprobleeme, võttes eeskujuks Priebe'i aruanded;

6. mõistab hukka, et kuigi on esitatud tõsiseid süüdistusi selle kohta, et võimalolijad on valimistega manipuleerimise ja valimiste kuritarvitamisega seotud, ei ole institutsioonid sellele reageerinud, mille tagajärjel karistamatuse õhkkond püsib ja selline käitumine jääb korduma; märgib murelikult, et mõned valimistega seotud rikkumised 2023. aasta detsembri valimiste eel kujutavad endast Serbia õiguse, sealhulgas põhiseaduse võimalikku rikkumist; rõhutab, et kui sellisel taval lubatakse ilma igasuguste tagajärgedeta jätkuda, tekitab see Serbia valimisprotsessi ja institutsioonide vastu veel suurema usaldamatuse, kahjustades pöördumatult demokraatlikku korda ja edasist Euroopa integratsiooni; rõhutab, kui oluline on põhjalikult uurida kõiki valimistega seotud kaebusi, sealhulgas hiljutist taotlust, mille esitas konstitutsioonikohtule üks koalitsiooni „Serbia vägivalla vastu“ ametnik ja mille kohaselt tuleks 17. detsembril 2023. aastal toimunud Belgradi linnavolikogu valimiste tulemus tühistada;
7. mõistab hukka, et valimiste ajal toime pandud süütegude eest ei ole kedagi vastutusele võetud ega kellelegi karistusi määratud ja muu hulgas ei ole midagi ette võetud selliste tõsiste süüdistuste põhjal tegutsemiseks, mis puudutavad valijate registri ja hääleõigustega ebaseaduslikku manipuleerimist, kodanike ja kandidaatide survevestamist ja hirmutamist, korruptsiooni, kodanike allkirjade võltsimist, klientelismi, kodanike andmete ebaseaduslikku ja õigusvastast kasutamist, riigiameti kuritarvitamist ning selliste tulemuslike mehhanismide puudumist, mille abil vältida võimalust, et võimalolijad saaksid valimistel ebaõiglase institutsioonilise eelise;
8. nõuab tungivalt, et Serbia ametivõimud uuriks valimiste ajal toime pandud kuritegude ja üliõpilaste vastu toime pandud rünnakute eest vastutavaid isikuid, esitaksid neile süüdistusi ja tooksid nad kohtu ette;
9. mõistab hukka rünnakud, mille Serbia ametnikud on korraldanud valimisvaatlejate, sealhulgas Euroopa Parlamendi liikmete vastu, ning nõuab tagasipöördumist lugupidava ja konstruktiivse suhtlemise juurde, ning rõhutab demokraatlikus protsessis vastastikuse austuse tähtsust; on väga mures selle pärast, et vaatlejaid on püütud diskrediteerida ja hirmutada; nõuab tungivalt, et Serbia ametivõimud võtaksid kõik vajalikud meetmed, et valimisvaatlejatevastaseid desinformatsioonikampaaniaid edaspidi ei toimuks, ning looksid tingimused, mis võimaldavad riikide ja rahvusvahelistel valimisvaatlejatel tulemuslikult oma tööd teha, ning kaitseksid neid igasuguse vägivalla, ähvarduste, kättemaksu, vaenuliku diskrimineerimise, surve ning muu meelevaldse tegevuse eest, mis tuleneb nende õiguste ja vabaduste õiguspärasest kasutamisest; kiidab uuringute, läbipaistvuse ja vastutuse keskuses (CRTA) ning vabade valimiste ja demokraatia keskuses (CESID) tegutsevate riigisiseste vaatlejate tööd;
10. on mures selle pärast, et teatavatesse rühmadesse kuuluvate kodanike, sealhulgas Belgradis ja Lõuna-Serbias elavate kodanike elukoha-aadress on registris passiivseks muudetud, mille tagajärjel ei ole neil hääleõigust; palub vastutavatel ametiasutustel selline valimisõiguste ränk rikkumine viivitamata lõpetada;

11. nõuab tungivalt, et Serbia Vabariik tegeleks muredega, mis on seotud rahvusvähemuste osalemisega valimisprotsessis, tagades vähemusstaatuse kriteeriumide järjepideva kohaldamise ning tegeledes kaitsetusega survestatamise ja häälte ostmise vastu;
12. kutsub Serbia ametivõime üles pakkuma praeguste probleemide lahendamiseks välja institutsioonilisi lahendusi; nõuab, et Serbia parlament ja valitsus teeksid kõik endast oleneva, et hakata tulemuslikult tööle, ilma et pidevalt toimuksid kampaaniad ja sageli korraldataks ennetähtaegseid valimisi;
13. nõuab tungivalt, et Serbia ametivõimud taastaksid kogu protsessi vastu valijaskonna usalduse, tagaksid valimismenetluste täieliku läbipaistvuse ning valimisi korraldavate ja neisse sekkuvate ametivõimude vastutuse; kutsub Serbia ametivõime üles tegema ODIHRi, ELi ja Euroopa Nõukoguga täielikku ja sisulist koostööd ning hõlbustama kaasavat protsessi, mille eesmärk on valimistega seotud õigusi ja vabadusi, institutsioone ja protsesse toetada, ning tegema seda koos riigisiseste valimisvaatlejate ja erakondadega; peab kiiduväärseks kõiki reaalseid edusamme, mida selle saavutamisel tehakse;
14. märgib murega, et Serbia on jätnud mitu OSCE/ODIHRi pikaajalist soovitusi valimisprotsessi oluliste küsimuste kohta rakendamata, kuigi seda on temalt korduvalt nõutud, sealhulgas on seda nõudnud komisjon; võtab teadmiseks hiljutised muudatusettepanekud, milles käsitleti valikuliselt mõningaid varasemaid OSCE/ODIHRi ja Veneetsia komisjoni soovitusi, eelkõige neid, mis käsitlevad valimiskampaaniate rahastamise õigusraamistikku;
15. ootab huviga OSCE/ODIHRi rahvusvahelise valimisvaatlusmissiooni lõpparuannet; nõuab tungivalt, et Serbia rakendaks Veneetsia komisjoni ja OSCE/ODIHRi 19. detsembri 2022. aasta ühisarvamuses esitatud soovitusi, mis käsitlevad Serbia demokraatlike institutsioonide toimimist reguleerivat põhiseaduslikku ja õigusraamistikku, eelkõige võistlevate kandidaatide võimalusi saada meedias sõna, kampaania rahastamise suuremat läbipaistvust ja aruandekohustust, meetmeid valijate survestatamisega võitlemiseks ja haldusressursside väärkasutamist, ning konsulteerides eriteadmisi omavate kodanikuühiskonna organisatsioonidega ja aegsasti enne järgmisi valimisi, et uusi rikkumisi ja pettusi vältida ning tagada riigi demokraatlik toimimine;
16. kutsub Serbiat üles rakendama OSCE/ODIHRi soovitusi teha ühtse valijate registri põhjalik audit, et tegeleda täpsusega seotud probleemidega, sealhulgas väidetega valijate nn rände ja registris olevate surnud isikute kohta; tunneb muret väidete pärast, et ühtses valijate registris on valijate arv linnades, milles toimuvad 2024. aasta lõpus kohalikud valimised, juba praegu järsult suurenenud;
17. nõuab tungivalt, et riigi valimiskomisjon astuks vajalikke samme, et oma tegevuse läbipaistvuse ja tõhususega seotud probleemid lahendada, sealhulgas seiretulemuste õigeaegne avaldamine kampaaniaperioodil;
18. mõistab hukka, et valimiskampaanias puudus meedia mitmekesisus, täheldati desinformatsiooni ning oli väga palju ebaetilist ja kallutatud meediakajastust, mis

soosis võimulolijaid; märgib murega, et suur hulk meediaväljaandeid on valitsuse mõju või kontrolli all, mille tõttu olid opositsioonikandidaadid kampaania ajal ebavõrdses olukorras; mõistab hukka rünnakud, mille valitsusele lähedal seisvad meediaväljaanded on toime pannud kriitiliste ajakirjanike vastu; mõistab hukka, et Serbia president astus enne kampaaniat ja selle ajal liiga tihti avalikkuse ees üles, sest selle tagajärjel kadusid presidendi, riigi ja võimul oleva erakonna vahelised piirid;

19. tunneb muret selle pärast, et vaatamata uutele elektroonilist meediat ning avalikku teavet ja meediat käsitlevatele seadustele on meedia tegutsemistingimused ja -pluralism halvenenud; peab väga kahetsusväärseks, et elektroonilist meediat reguleeriv asutus (REM) eiras seadusest tulenevat kohustust meediakampaaniat kontrollida, anda oma järeldustest aru ja karistada meediaväljaandeid, kes seadust või ajakirjandusstandardeid rikuvad või vaenu õhutavad; märgib murega, et REM on seiretulemusi avaldanud ainult avalik-õigusliku ringhäälinguorganisatsiooni ja eraõiguslike kaabeltelekanalite kohta, kuid mitte valitsevale parteile lähedal seisvate riiklike erakanalite kohta;
20. väljendab muret selle pärast, et ajakirjanike, inimõiguste aktivistide ja kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajate vastu on toime pandud kuritahtlikke rünnakuid ning neid on laimatud ja ahistatud, mida mõnel juhul on toime pannud valitsusametnikud, eelkõige enne valimisi; nõuab tungivalt, et Serbia ametivõimud võitleksid välissekkumise ja desinformatsioonikampaaniate vastu, parandaksid jõuliselt sõltumatu ajakirjanduse kaitset ja tagaksid läbipaistva meediamaastiku; rõhutab, et ELi institutsioonid peavad tegema rohkem, et tagada Serbia ajakirjanike ja meedia õiguste ja vabaduste kaitse; juhib tähelepanu sellele, et ühinemiseelsete rahaeraldiste saamise võimalust tuleks kasutada hoovana, mille abil vältida meediavabaduse olukorra edasist halvenemist;
21. nõuab kampaaniate järelevalve mehhanismide, sealhulgas korruptsiooni ennetamise ameti ja kampaaniate järelevalve ajutise komitee tõhususe suurendamist, et tagada avaliku sektori vahendite väärkasutamisega seotud kaebuste õigeaegne ja läbipaistev menetlemine;
22. rõhutab, et Serbia kui ELi kandidaatriik ei ole ELi ega rahvusvahelisi demokraatlikke põhistandardeid piisaval määral rakendanud; kutsub Serbia ametivõime üles tagama piisavate demokraatlike tagatiste olemasolu, et võimaldada järgmiste korraliste kohalike valimiste korraldamist 2024. aastal ja sellele järgnevaid valimisi;
23. märgib, et viimase 12 aasta jooksul on kõik Serbia parlamendi koosseisud peale ühe enne mandaadi lõppu laiali saadetud ja tarbetute erakorraliste valimiste jätkumine vähendab poliitilist stabiilsust; rõhutab, et pidevad ennetähtaegsed valimised, pidev kampaania ja pikad viivitused valitsuse moodustamisel ei aita kaasa riigi tõhusale demokraatlikule valitsemisele, vaid nõrgestavad parlamenti, tuues kaasa parlamentaarse seadusandliku järelevalve ja legitiimsuse puudumise;
24. rõhutab sõnavabaduse tähtsust ja märgib, et igaühel on õigus väljendada oma seisukohti ja osaleda rahumeelsetel meelevaldustel; mõistab sellega seoses hukka politseijõu ebaproportsionaalse kasutamise rahumeelsete meelevaldajate kallal, kes protestivad

valimispettuste vastu; tunneb muret väidete pärast, et meelevaldustele tungisid provokaatorid, et sundida politsei sekkuma; tunneb muret hinnangute pärast, mille kohaselt on politsei ja kohtusüsteem kohelnud mõnda 24. detsembri 2023. aasta meelevaldusel osalenut ebaproportsionaalselt karmilt, kuigi varasematel Serbias toimunud meelevaldustel ei ole politsei niimoodi käitunud; nõuab tungivalt, et ELi ja liikmesriikide diplomaatilised esindused jätkaksid protestidega seotud pooleliolevate kohtuasjade jälgimist;

25. mõistab igati hukka Serbia ametivõimude põhjendamatud väited, mille kohaselt osalesid valimisjärgsete meelevalduste korraldamises ELi liikmesriigid; peab kahetsusväärseks, et proteste on kasutatud ettekäändena levitada valitsevale parteile lähedal seisvas meedias ELi-vastaseid jutte;
26. peab kahetsusväärseks, et komisjon, eelkõige laienemisvolinik, ei ole arvukaid väiteid valijatega seotud pettuste kohta Serbia valimistel häälekalt kritiseerinud, ning palub komisjonil viivitamata kõrvaldada puudused, mille tõttu need väited esitati;
27. kordab oma seisukohta, et ühinemisläbirääkimised Serbiaga peaksid edenema ainult juhul, kui riik teeb ELiga seotud reformide elluviimisel, sealhulgas OSCE/ODIHRi ja Veneetsia komisjoni soovitude täielikul rakendamisel, suuri edusamme; kutsub komisjoni ja nõukogu üles kohaldama ranget tingimuslikkust; kutsub komisjoni üles võtma Euroopa Kontrollikoja aruannete alusel põhjalikke järeelmeetmeid ja alustama viivitamata Serbia valitsusele ühinemiseelse abi rahastamisvahendist (IPA III) ja muudest rahastamisvahenditest eraldatud rahaliste vahendite auditit; rõhutab, et kui Serbia ametivõimud ei soovi peamisi valimissoovitusi rakendada või kui selle uurimise tulemused näitavad, et Serbia ametivõimud olid valimispettusega otseselt seotud, nõuab ta ELi rahasummade väljamaksmise peatamist põhjusel, et Serbia valimistega seoses on õigusriigi põhimõtet rängalt rikutud;
28. kavatseb valimistejärgseid suundumusi Serbias tähelepanelikult jälgida ning toetada reforme, mis tugevdavad demokraatiat ja viivad Serbiat ELiga ühinemise teel edasi; rõhutab, et parlament on kogu oma tegevuse ning eelkõige erakondadevahelise dialoogi ja parlamentaarse dialoogi protsessi kaudu alati püüdnud toetada Serbias poliitilist pluralismi ja kaasava valimiskeskonna tugevdamist; rõhutab, et erakondadevahelist dialoogi ja parlamentaarse dialoogi protsessi tuleb tingimata jätkata; nõuab, et EL hõlbustaks Serbias valitsuse ja opositsiooni vahelist sisemist ja sisulist dialoogi, et praegune suur poliitiline polariseerumine lõppeks; on sellega seoses seisukohal, et Euroopa Parlament on konstruktiivse vahendajana tegutsemiseks kõige sobivam institutsioon;
29. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogu eesistujale, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, Serbia presidendile, valitsusele ja rahvusassambleele, OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroole, OSCE Parlamentaarsele Assambleele ja Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assambleele.